

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
проф. Олександр БІЗЮДНИЙ

«25» квітня

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

«Географія»

ОС бакалавр

*на основі повної загальної середньої освіти, ОПС фаховий молодший
бакалавр, ОС молодший бакалавр, ОКР молодший спеціаліст
(денна та заочна форми навчання)*

Умань – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму розроблено з урахуванням вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392); чинної програми з географії для учнів 5-9 класів (2017 р.); програми з географії для учнів 10-11 класів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 23. 10. 2017 р. № 1407); програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з географії, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 26. 06. 2018 р. № 696); відповідно до положень «Концепції Нової української школи» (2016 р.).

Програма включає всі розділи програмних курсів з географії: «Загальна географія», «Материка та океани», «Україна у світі: природа, населення», «Україна і світове господарство», «Географія: регіони та країни», «Географічний простір Землі».

Вступник під час співбесіди повинен показати:

- знання основних географічних понять, фактів, явищ, законів, теорій, проблем географічного змісту глобального та регіонального рівнів;
- знання закономірностей розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, населення і господарства різних територій, формування материків, океанів та їх частин відповідно до природних та соціально-економічних чинників; природу, населення і господарство України; економічну соціальну географію світу; природокористування та навколишнє середовище;
- уміння пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення;
- уміння застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти і використовувати математичні моделі природних і суспільних явищ і процесів;
- уміння використовувати різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси;
- уміння застосовувати географічні знання для пояснення та оцінювання географічних процесів і явищ;
- здатність і готовність до використання географічних знань і вмінь в повсякденному житті для соціально відповідальної поведінки в навколишньому середовищі, його збереження, адаптації до умов проживання на певній території;
- екологічну культуру, національну свідомість та почуття патріотизму, толерантне ставлення до інших народів, повагу до природних і культурних цінностей різних регіонів і країн світу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник називає окремі географічні явища та об'єкти й за допомогою екзаменатора не може встановити відмінності між ними.
Склав	Початковий	100	Вступник називає окремі географічні явища та об'єкти й за допомогою екзаменатора знаходить відмінності між ними.
		101 – 109	Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про географічні об'єкти та явища; з допомогою екзаменатора знаходить їх на карті.
		110 – 119	Вступник відтворює частину навчального матеріалу, виконує елементарні географічні завдання, використовуючи карту, самостійно називає окремі географічні поняття.
	Середній	120 – 129	Вступник за допомогою екзаменатора відтворює основний навчальний матеріал. Називає компоненти географічної оболонки та складові господарської діяльності; під час відповіді користується картографічним матеріалом.
		130 – 139	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний описувати географічні об'єкти чи явища за типовим планом, допускаючи помилки; знаходить на карті окремі географічні об'єкти та явища, що передбачені навчальною програмою.
		140 – 149	Вступник виявляє знання і розуміння основних географічних положень, відтворює навчальний матеріал з незначними порушеннями послідовності характеристик географічних об'єктів та явищ. На середньому рівні володіє географічною номенклатурою. Разом з тим, вступник виявляє в процесі викладу недостатнє оволодіння методом порівняльно-географічного аналізу (мінус 2 бали); не застосовує ресурсооцінкового підходу (мінус 2 бали); не дає характеристики типологічних особливостей, рис та ознак природних систем та міжгалузевих комплексів(мінус 2 бали); не висвітлює власний підхід, не розкриває

		авторське бачення географічних проблем (мінус 2 бали).
Достатній	150 – 159	Вступник у цілому правильно відтворює навчальний матеріал і має достатні географічні знання для вирішення нескладних завдань. Має чіткі уявлення про природні та суспільні явища; достатньо володіє картографічним матеріалом
	160 – 169	Вступник відтворює основні географічні поняття, встановлює найсуттєвіші географічні зв'язки і залежності між природними та суспільними процесами та явищами. Логічно відтворює засвоєний матеріал, допускаючи певні неточності. Робить прості висновки. Застосовує здобуті знання на практиці. Володіє обов'язковою географічною номенклатурою. Користується науковою термінологією, аргументує свої твердження та висновки. Вільно володіє картографічним матеріалом.
	170 – 179	Вступник добре володіє навчальним географічним матеріалом, вміє його аналізувати, може застосовувати його для виконання практичних завдань; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарській діяльності; вміло використовує картографічний матеріал.
Високий	180 – 189	Вступник усвідомлює сучасну географічну картину світу, здійснює оцінку природних і суспільних процесів та явищ, передбачених програмою; розуміє прикладний характер географічних знань, дає розгорнуту відповідь та робить узагальнені висновки; вільно відбирає і узагальнює необхідну географічну інформацію, оперує більшістю географічних понять; використовує різні картографічні джерела; вільно володіє географічними знаннями, користується методами наукового аналізу географічних явищ і процесів, характеризує їх риси та форми виявлення. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість поставлених питань.

		190 – 199	Вступник має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки, вміє працювати з різними додатковими джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічний матеріал. При цьому допускає незначні похибки при викладі причинно-наслідкових географічних зв'язків, що знижує його оцінку на 2 бали.
		200	Вступник володіє ґрунтовними географічними знаннями, використовує міжпредметні зв'язки, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки і узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує. Може запропонувати географічну ідею та змоделювати ситуацію, здатен передбачати, прогнозувати і розв'язувати проблемні завдання. Вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальна географія

Географія як наука, розвиток географічних знань. Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень.

Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Сучасні географічні дослідження та їх значення.

Земля в космічному просторі. Земля серед космічних тіл у Всесвіті та Сонячній системі. Вплив космічних тіл на природні процеси на Землі.

Розвиток уявлень про форму та розміри Землі. Види руху Землі та їх наслідки. Тропіки, полярні кола. Місцевий час, годинні пояси, київський час, літній час.

Способи зображення Землі. Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Картографічні проєкції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Визначення напрямків, географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Вимірювання відстаней на різних за масштабом картах. Орієнтування та зйомка місцевості. Значення карт у житті людини.

Географічна оболонка та її складові

Літосфера та рельєф. Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», «платформа», «плита», «складчаста область». Будова та типи земної кори, гірські породи й мінерали, що її складають. Корисні копалини, їх класифікація за походженням. Геологічне літочислення, геологічний вік. Внутрішні процеси, що зумовлюють зміни в земній корі та на поверхні земної кулі. Рухи літосферних плит. Землетруси. Вулканізм і вулкани, гейзери. Сейсмічні пояси Землі. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню: вивітрювання, робота вітру, текучих і підземних вод, льодовиків. Форми земної поверхні: рівнини, гори. Рельєф дна Світового океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф. Унікальні форми рельєфу земної кулі, їх охорона.

Атмосфера та клімат. Будова атмосфери, властивості повітря в тропосфері. Сонячна радіація, її розподіл в атмосфері і на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі. (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря, добовий і річний хід температури повітря, причини його коливання. Зміни температури повітря з висотою. Розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Показники температури повітря на кліматичній карті. Атмосферний тиск: причини і наслідки його зміни в тропосфері. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Вітер: причини виникнення, напрямки, сила, швидкість вітру, їх визначення. Роза вітрів. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Позначення вітрів на кліматичній карті. Вода в атмосфері: випаровування, вологість повітря та її зміни. Хмари і туман. Оподи, що випадають із хмарі повітря, їхні види. Повітряні маси й атмосферні фронти. Погода, добові та сезонні коливання метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Синоптична карта. Практичне значення прогнозів погоди. Поняття «клімат». Кліматична карта. Кліматичні пояси та області. Кліматодіаграми. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до океанів, рельєфу, антропогенного впливу. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.

Гідросфера. Поняття «гідросфера». Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Властивості вод Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води у Світовому океані. Морські течії. Вплив атмосферних процесів на Світовий океан. Роль Світового океану у формуванні повітряних потоків у тропосфері. Життя в океанах і морях. Багатства вод Світового океану.

Води суходолу, чинники їх нерівномірного розподілу. Взаємозв'язок клімату і вод суходолу.

Річка: річкова система, річковий басейн, річкова долина. Найдовші річки. Взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу і річкової мережі на території. Пороги та водоспади. Живлення, водний режим і робота річок.

Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі. Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми та водотоки. Льодовики, особливості їх утворення й поширення. Утворення і поширення багаторічної мерзлоти.

Підземні води, умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні і мінеральні води. Ресурсний потенціал Світового океану. Прісна вода як ресурс.

Біосфера та ґрунт. Поняття про біосферу, її складові та межі. Походження та поширення життя на Землі. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Біологічні ресурси. Ґрунт – «дзеркало» ландшафту. Ґрунтовірні чинники. Типи ґрунтів. Карта ґрунтів. Вплив господарської діяльності людини на ґрунтовий покрив, рослинність і тваринний світ суходолу та океану.

Географічна оболонка. Поняття про географічну оболонку як найбільший природний комплекс. Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азонанальні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людей. Природні зони Землі, їх особливості. Карта природних зон.

Географія материків і океанів

Материки. Поняття «материк» і «частина світу». Характеристика материків: Євразія, Північна Америка, Південна Америка, Африка, Австралія, Антарктида (Географічне положення материка. Дослідження материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод. Використання водних ресурсів. Природні зони, закономірності їх розміщення. Екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світового природної спадщини ЮНЕСКО).

Океани. Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий (Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Походження

океанічних западин унаслідок руху літосферних плит. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод).

Географія України

Географічне положення, формування території України. Україна на карті світу. Формування території, розміри, кордони, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення (фізико-, економіко-, політико-географічне положення України). Розташування території України стосовно годинних поясів.

Природні умови і ресурси України

Рельєф, тектоніка, геологічна будова, мінерально-сировинні ресурси

Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори.

Тектонічна будова і тектонічні структури. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних та геоморфологічних процесів та шляхи запобігання. Мінерально-сировинні ресурси. Закономірності поширення, характеристика і господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

Кліматичні умови та ресурси

Основні кліматотвірні чинники: сонячна радіація, циркуляція атмосфери, підстильна поверхня, їх взаємодія. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси.

Внутрішні води та водні ресурси

Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорона.

Ґрунти. Рослинність. Тваринний світ

Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів.

Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, лук. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, лук, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.

Ландшафти України і фізико-географічне районування

Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення. Природні комплекси рівнин – природні зони мішаних лісів, широколистяних лісів, лісостепу, степу.

Гірські природні комплекси – Українські Карпати, Кримські гори.

Природні комплекси морів – Чорне та Азовське моря.

Господарська характеристика природних комплексів, проблеми використання й охорони.

Населення і трудові ресурси

Заселення території України. Кількість, розміщення, статева і вікова структура населення.

Територіальні відмінності і чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Поняття «депопуляція». Економічна криза і демографічна політика. Міграція населення, її види та причини.

Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї). Українська діаспора і причини її виникнення, географія.

Система розселення населення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності.

Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблеми зайнятості і їх географічні аспекти.

Господарство України

Поняття «господарство» і формування національного господарського комплексу. Основні риси структури господарства. Міжгалузеві комплекси. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства.

Промисловість

Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.

Паливна промисловість та електроенергетика. Структура, місце і роль у господарському комплексі. Вугільна промисловість. Райони добування і використання вугілля, торфу. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики.

Металургійна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми і перспективи розвитку металургійної промисловості.

Машинобудівна та металообробна промисловість. Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку.

Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку.

Лісова промисловість. Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Деревообробка. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку.

Промисловість будівельних матеріалів. Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Географія цементного виробництва.

Легка промисловість. Художні промисли. Структура, принципи розміщення і географія.

Харчова промисловість. Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку.

Сільське господарство

Роль, місце і значення сільського господарства. Структура галузі та його основні ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур, картоплі і овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Агропромислові зони.

Соціальна сфера

Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське господарство. Територіальна організація. Проблеми і перспективи розвитку галузі.

Транспорт і міжнародні економічні зв'язки

Роль і значення транспорту. Основні види транспорту, їх характеристики, особливості розміщення.

Економічні зв'язки України з країнами світу.

Економічні райони

Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика).

Використання природних умов і ресурсів, їх охорона.

Геоекологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення. Класифікація природних ресурсів. Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.

Економічна і соціальна географія світу

Сучасна політична карта світу

Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, які визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління і адміністративно-територіальний устрій країн. Політична карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії і Океанії. Міжнародні організації.

Географія світових природних ресурсів

Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження.

Географія населення світу

Кількість населення світу і його динаміка. Природний рух населення та його відтворення. Демографічна політика. Статевий і віковий склад населення. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Процеси урбанізації. Міське і сільське населення світу. Агломерація, мегалополіси. Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу.

Світове господарство

Поняття «міжнародний географічний поділ праці», «світове господарство». Спеціалізація і кооперування, інтеграція країн світу. Світове господарство в період науково-технічної революції (НТР), основні риси НТР. Вплив НТР на галузеву структуру та його розміщення.

Географія промисловості світу

Структура промисловості. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія, основні райони розвитку і розміщення цих галузей. Машинобудування, його структура і географія основних галузей. Хімічна промисловість, лісова і деревообробна, легка, харчова промисловість.

Географія сільського господарства

Галузева структура. Особливості розміщення галузей рослинництва і тваринництва.

Географія транспорту

Значення і місце в світовому господарстві. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, повітряного і морського.

Зовнішні економічні зв'язки

Суть та основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.

Глобальні проблеми людства

Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: демографічна, екологічна, енергетична, продовольча, бідності, війни і миру, освоєння ресурсів, Світового океану та шляхи їх розв'язання. Прояв глобальних проблем в Україні.

Регіони та країни світу

Економіко- і соціально-географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки).

Загальна характеристика країн Європи

Країни Західної Європи. Німеччина. Великобританія. Франція. Італія.
Країни Центральної та Східної Європи. Польща, Білорусь, Росія.

Загальна характеристика країн Азії

Японія. Індія. Китай. Туреччина.

Країни Америки

США, Канада.

Загальна характеристика країн Латинської Америки

Загальна характеристика країн Африки

Загальна характеристика країн Австралії та Океанії

Австралійський Союз.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безлатня Л. О. Географія материків і океанів: навчальний посібник. Умань: Візаві, 2023. 200 с. Безлатня Л. О. Культурні ландшафти Середнього Побужжя: монографія. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 184 с.
2. Боровий В.О., Браславська О.В., Зарицький О.В. Інформаційні системи управління територіями: методологія ранжування: монографія. Київ:ТОВ «Вістка», 2020. 154 с.
3. Браславська О.В. Рекреаційна географія: навчальний посібник. Умань: Візаві, 2019. 324 с.
4. Браславська О.В. Рекреаційна географія: навчальний посібник. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2020. 328 с.
5. Браславська О.В., Озерова Л.А. Рекреаційна географія: навчально-методичний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 225 с.
6. Браславська О.В., Рожі І.Г. Краєзнавство і туризм: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 300 с.
7. Браславська О. В., Рожі І. Г. Методика роботи в туризмі та рекреації: навчально-методичний посібник. Умань: Візаві, 2020. 140 с.
8. Браславська О.В., Рожі І.Г. Сучасний стан туризму й рекреації в Черкаській області. *Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туризму*: колективна монографія / за ред. Пангелової Н. Є. Переяслав: Домбровський Я.М., 2020. С. 33–43.
9. Волошин І. І. Географія Світового океану: навчальний посібник для вчителів. Київ: Перун, 1996. 224 с.
10. Гайворон на п'єдесталі: довідник-путівник / упоряд.: О. І. Ситник, О. Л. Полухіна, О. М. Баранюк, О. Я. Хлевнюк. 2-е вид. переробл. і допов / за ред. О. І. Ситника. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 100 с.

11. Географія людської діяльності: навчально-методичний посібник для студентів природничо-географічного факультету / упоряд. А. О. Максютів. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 186 с.
12. Географія світового господарства: посібник-практикум / упоряд. А. О. Максютів. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 130 с.
13. Геоелектроніка: навчальний посібник / уклад. І.П. Козинська. Вінниця: Твори, 2021. 218 с.
14. Геологія з основами геоморфології: навчальний посібник / упоряд. О. І. Ситник, О. І. Петричук. Вінниця: Твори, 2022. 259 с.
15. Герасименко О.В. Регіональна економічна і соціальна географія: навчальний посібник (практичний курс). Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. 148 с.
16. Герасименко О. В. Тестові завдання з географії для підготовки до ЗНО: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2023. 167 с.
17. Глосарій з загального землезнавства: навчальний посібник / уклад. О. Д. Лаврик. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 103 с.
18. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): навчальний посібник для студ. вузів / Гудзевич А. В. Вінниця: Віндрук, 2005. 464 с.
19. Денисик Г. І., Браславська О. В., Воловик В. М., Вальчук-Оркуша О. М., Буряк-Габрись І. О., Стефанков Л. Л. Каркасні антропогенні ландшафти: монографія / за ред. Г.І. Денисика, О.В. Браславської. Вінниця: Твори, 2021. 316 с.
20. Денисик Г. І., Ситник О. І., Чиж О. П., Безлатня Л. О., Денисик Б. Г., Война І. М. Міжзональні геоекотони України: монографія / за редакцією Г. І. Денисика, О. І. Ситника. Вінниця : ТОВ «Твори». 2020. 363 с.
21. Економіка зарубіжних країн: підручник / А.С. Філіпченко, Вергун, І. В. Бураківський та ін. Київ: Либідь, 1996. 564 с.
22. Загальне землезнавство. Книга 2: навчальний посібник / уклад. О. Д. Лаврик, О. І. Ситник, В. В. Цимбалюк. Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. 214 с.
23. Заставний Ф. Д. Географія України / Ф.Д. Заставний. Львів: Світ, 1994. 453 с.
24. Кирилюк В. П., Миколайко В. П., Рожі Т. А. Топографія: навч.-метод. посіб. до лабор. занять і самостійної роботи: галузь знань 19 «Архітектура та будівництво» спец. 193 «Геодезія та землеустрій» освітній рівень «Бакалавр». Умань: Візаві, 2023. Ч. 1. 133 с
25. Ковалишин Д. І. Практикум з фізичної географії материків і океанів (для студентів географічних спеціальностей вузів). Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. 88 с.
26. Козинська І. П. Географія Уманщини / І.П. Козинська, О.І. Ситник, О.В. Тімець, І.В. Кравцова, С.Г. Половка, Г.Є. Гончаренко, С.В. Совгіра, Ю.О. Бабій, М.С. Кугай, Т.М. Непотенко. Київ: Інтерлінк, 2006 176 с.
27. Кравцова І. В., Рожі Т. А. Атлас антропогенних ландшафтів України. Умань: Візаві, 2019. 34 с.

28. Лабораторні роботи з курсу «Фізична географія материків і океанів» і рекомендації до виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів / уклад. Вішнікіна Л. П. Полтава, 2010. 74 с.
29. Географія материків і океанів: курс лекцій / уклад. О. Д. Лаврик. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. 154 с.
30. Географія світового господарства: навчально-методичний посібник / авт.-уклад. А. О. Максютів. Умань: Візаві, 2019. 268 с.
31. Географія світового господарства: навчально-методичний посібник / авт.-уклад. А.О. Максютів. Умань: Візаві, 2019. 93 с.
32. Максютів А.О. Історія розвитку географії світового господарства: монографія. Умань: Візаві, 2020. 177 с.
33. Максютів А. О. Основи технологій виробництва: посіб. Умань: Візаві, 2023. 158 с.
34. Максютів А. О. Основи технологій виробництва: посіб. для самостійної роботи студентів. Умань: Візаві, 2023. 127 с.
35. Максютів А. О. Географія світового господарства: посіб. Умань: Візаві., 2023. 263 с.
36. Максютів А. О. Географія світового господарства: посіб. для самостійної роботи студентів. Умань: Візаві, 2023. 122 с.
37. Максютів А. О. Географія людської діяльності: посіб. Умань: Візаві, 2023. 187 с.
38. Максютів А. О. Географія людської діяльності: посіб. для самостійної роботи студ. Умань: Візаві, 2023. 137 с.
39. Основи топографії та картографії: навчально-методичний посібник для вчителів / уклад. Л. А. Майданюк, І. В. Кравцова, О. І. Ситник. Умань: «Візаві», 2012. 90 с.
40. Пестушко В. Ю. Географія материків і океанів / В.Ю. Пестушко, Г.Є. Уварова. Харків: Веста, 2004 224 с.
41. Половина І. П. Фізична географія Європи: навчальний посібник / Половина І. П. Київ: АртЕК, 1998. 272 с.
42. Пошуки туристської привабливості Кіровоградської області: наукові розвідки: монографія / за заг. ред. д.г.н. О.В. Колотухи. Дніпро: ФОП Середняк Т.К., 2020, 287 с.
43. Рожі І. Г. Історична географія: навчальний посібник Умань: Візаві, 2021. 170 с.
44. Рожі І. Г., Браславська О. В. Міжнародний туризм та туристичні ресурси України: навчальний посібник. Умань: Візаві, 2020. 180 с.
45. Географія глобалізаційних процесів: навчальний посібник / упоряд.: О. І. Ситник, Умань: Візаві, 2019. 135 с.
46. Ситник О. І. Метеорологія з основами кліматології: навчальний посібник / О. І. Ситник, Н. І. Швень. Умань: СПД Сочінський, 2008. 168 с.
47. Ситник О. І. Основи гідрології / за ред. О. І.Ситник. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2011. 214 с.
48. Ситник О. І. Основи метеорології та кліматології. Київ: Інтерлінк,

2005 146 с.

49. Соціально-економічна географія України: навчальний посібник / за ред. проф. Шаблія О.І. Львів: Світ, 1994. 134 с.

50. Стадник О. Г. Відкриття й дослідження материків Землі / Стадник О. Г. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 96 с.

51. Тімець О. В. Основи рекреаційної географії / О.В. Тімець, С.В. Совгіра. Київ: Науковий світ, 2005 253 с.

52. Фізична географія Української РСР / Маринич О.М., Ланько А.І., Щербань М.І., Тищенко П.Г. / за ред. О. М. Маринича. Київ: Вища школа Головне вид-во, 1982. 190 с.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри протокол № 7 від 11 квітня 2024 р.

Голова фахової атестаційної комісії

Любов БЕЗЛАТНЯ

Завідувач кафедри

Оксана БРАСЛАВСЬКА

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**